

Επιστήμη και Δυτικός Πολιτισμός (ΔΠ)

Τα δύο θέματα του τίτλου έχουν το καθένα τους τέτοιο τεράστιο εύρος και έχουν γραφεί χιλιάδες τόμοι για το καθένα που πρέπει να φαίνεται αλαζονικό εκ μέρους μου να θέλω να τα αναλύσω στο πλαίσιο ενός άρθρου. Όμως δεν είναι αυτή η πρόθεσή μου. Απλά θέλω να παρουσιάσω μία προσέγγιση για τη συνύπαρξη και την αρμονία ή δυσαρμονία αυτών και τους ενδεχόμενους κινδύνους αυτής της συνύπαρξης.

Ας ορίσουμε τι εννοούμε με τον τίτλο. Ως Πολιτισμένη Δύση (ΠΔ) εννοούμε την Ευρώπη και τα αγγλόφωνα κράτη, πρώην αποικίες της Αγγλίας (συμβαίνει να είναι και οι λευκοί αυτού του πλανήτη, περίπου).

Επιστήμη θεωρούμε τις Θετικές Επιστήμες. Τις υπόλοιπες (πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές, ιστορικές) θα τις λέμε γνωστικά πεδία.

Το κριτήριο διαφοροποίησης δεν είναι ούτε η εξυπνάδα αυτών που τις υπηρετούν, ούτε το μέγεθος της σοβαρής δουλειάς που αφιερώνεται σε αυτές, ούτε η σοβαρότητα της γνώσης που παράγουν. Είναι ο φόρτος ιδεολογίας (ΦΙ) που έχουν δεχτεί και κουβαλάνε. Ισχυρίζομαι ότι οι Επιστήμες κουβαλάνε ελάχιστο ΦΙ και τα γνωστικά πεδία το μέγιστο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η γνώση που περνάει από τη μία γενιά στην άλλη, στο μεν χώρο της επιστήμης να είναι η καλύτερη προσέγγιση της πραγματικότητας, ενώ στο χώρο των γνωστικών πεδίων να είναι πολλές φορές ελαττωματική, υποκριτική, πλημμελής και συχνά επικίνδυνη.

Στα μέσα του 20ού αιώνα τέθηκαν από δύο σημαντικούς στοχαστές δύο ερωτήματα τα οποία εκ πρώτης όψεως φαίνονται αντιφατικά μεταξύ τους.

Το ερώτημα του Μπέρτραντ Ράσσελλ ήταν: Πώς είναι δυνατόν οι άνθρωποι να γνωρίζουν τόσο πολλά όταν η επαφή τους με τον κόσμο είναι τόσο σύντομη, τόσο προσωπική και τόσο περιορισμένη (*Human Knowledge: its scope and limitations*, 1948); Βλέπετε, σε ορισμένους τομείς η γνώση μας έχει τεράστια εμ-

* Ο Αρ. Τεοζής είναι διευθυντής ερευνών στο ΕΚΕΦΕ “Δημόκριτος”.

βέλεια και βάθος, είναι εξειδικευμένη και συγκεκριμένη και ίσως το πιο σημαντικό, αρθρωμένη με τόσο καθαρό τρόπο που σε πολύ μεγάλο βαθμό είναι κατανοητή και αποδεκτή από όλους με παρόμοιο υπόβαθρο. Σ' αυτούς τους τομείς μπορείς να γράφεις ένα κείμενο στα ελληνικά και, σε μετάφραση, να γίνει κατανοητό και αποδεκτό από τους αντίστοιχους Ιάπωνες, Κινέζους ή Βραζιλιάνους. Στο ερώτημα του Ράσσελλ, οι Επιστήμες απάντησαν: έχουμε την ικανότητα να ανακαλύπτουμε ερμηνευτικές αρχές και θεωρίες με τις οποίες εξηγούμε φαινόμενα που επιφανειακά φαίνονται χασοτικά ή ασύνδετα μεταξύ τους. Αυτές οι αρχές και θεωρίες είναι συχνά αφηρημένες και κρυμμένες μακριά από αυτό που ονομάζουμε κοινό νου. Όταν όμως τις ανακαλύψουμε, έχουν ομορφιά και μας παρέχουν μεγάλη ερμηνευτική ικανότητα, κατανόηση, δυνατότητα πρόβλεψης και δυνατότητα παρέμβασης. Ο πιο αδυσώπητος κριτής των Επιστημών είναι η ίδια η φύση, την οποία προσπαθούν να κατανοήσουν και να ερμηνέυσουν, δηλαδή η πραγματικότητα και φυσικά το πείραμα, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ένα εξιδανικευμένο κομμάτι της πραγματικότητας.

Αυτός είναι και ο ένας λόγος που οι Επιστήμες δεν μπορούν να ανεχθούν μεγάλο φόρτο ιδεολογίας, διότι ασχολούνται με την πραγματικότητα και κρίνονται από αυτή μέσω του πειράματος.

Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι δεν επιχειρήθηκε από τις εκάστοτε κυρίαρχες τάξεις (οι οποίες παράγουν και συντηρούν την κυρίαρχη ιδεολογία) να φορτώσουν τις Επιστήμες με ιδεολογία. Και σε αυτή τους την επιλογή κυρίαρχο ρόλο έπαιξε το συμφέρον τους. Βλέπετε, τα κατεστημένα της ΠΔ γρήγορα κατανόησαν την προσφορά της Επιστήμης στην τεχνολογία και ήδη γνώριζαν ότι η τεχνολογία είναι για αυτούς ένα σημαντικό εργαλείο συσσώρευσης πλούτου και ισχύος που πάντα ήταν το ζητούμενο για τις ελίτ. Γι' αυτό άφησαν την Επιστήμη να τραβήξει το δρόμο της.

Ο Όργουελ έθεσε ένα ερώτημα που, όπως είπα, φαίνεται να είναι σε αντίθεση με αυτό του Ράσσελλ: Πώς είναι δυνατόν να γνωρίζουμε και να κατανοούμε τόσο λίγα όταν οι ενδείξεις, οι αποδείξεις και οι μαρτυρίες είναι τόσο πολλές;

Η αντίφαση εξαφανίζεται μόλις συνειδητοποιήσουμε ότι τα δύο ερωτήματα αναφέρονται σε διαφορετικές σφαίρες της γνώσης. Ο Όργουελ αναφερόταν στα γνωστικά πεδία και στους θεσμούς των κοινωνιών και στους τρόπους λειτουργίας τους. Είχε εντυπωσιαστεί από την ικανότητα των ανταρχικών και ολοκληρωτικών καθεστώτων να ενσταλάζουν και να εμφυτεύουν στους πολίτες τους δοξασίες, πεποιθήσεις, απόψεις και δόγματα τα οποία γίνονται ευρέως αποδεκτά, ακόμη και όταν είναι χωρίς θεμελίωση και συχνά σε αντίφαση με την πραγματικότητα. Βέβαια, αναγνωρίζουμε ότι το πρόβλημα αυτό είναι παμπάλαιο μόλις φέρουμε στο νου μας την ιστορία του θρησκευτικού δόγματος. Και θα προσθέσω ότι για τα ανταρχικά καθεστώτα το ερώτημα του Όργουελ είναι περιορισμένου ενδιαφέροντος,

αφού σε αυτά η γενική αποδοχή των κατεστημένων δογμάτων και η κατασκευή παθητικών και υπάκουων πολιτών γίνεται, σε τελευταία ανάλυση, με τη βία ή την απειλή βίας. Το ερώτημά του όμως αποκτά εξαιρετικό ενδιαφέρον όταν το θέσουμε για τις αναπτυγμένες καπιταλιστικές δημοκρατίες της ΠΔ, όπου η βία και η απειλή βίας δεν είναι ο κύριος τρόπος με τον οποίο καταφέρνουν οι ελίτ να «γνωρίζουμε και να κατανοούμε τόσο λίγα όταν οι ενδείξεις, οι αποδείξεις και οι μαρτυρίες είναι τόσο πολλές». Για να απαντήσουμε στο ερώτημα του Όργουελ θα πρέπει να ανακαλύψουμε μηχανισμούς και θεσμούς οι οποίοι εμποδίζουν τη διορατικότητα, την αντίληψη και την κατανόηση σημαντικών πτυχών της ζωής μας και της κοινωνίας μας, και όταν τους ανακαλύψουμε, να ερευνήσουμε γιατί είναι τόσο αποτελεσματικοί.

Η αδιαφορία αυτών που υπηρετούν τα γνωστικά πεδία, προς το ερώτημα του Όργουελ αλλά και προς την πραγματικότητα, είναι παροιμιώδης. Και φαίνεται ότι είναι κομμάτι της εκπαίδευσής τους. Ένα είδος βολικής και εθελούσιας τύφλωσης προς την πραγματικότητα, η αναγνώριση της οποίας θα τορπίλιζε και τα προνόμιά τους αλλά και τα θεμέλια της «Επιστήμης» τους. Προσπαθούν να χωρέσουν την πραγματικότητα μέσα στην ιδεολογία τους, και αν δεν χωράει, τόσο το χειρότερο για την πραγματικότητα. Έχουν δε μια περιέργη και βολική γι' αυτούς αντίληψη περί γλώσσας. Όταν η Αρουντάτι Ρόι ρωτήθηκε «τι σημαίνει γλώσσα για σένα», απάντησε, «η γλώσσα είναι ο φλοιός της σκέψης μου», εξηγώντας ότι η προσπάθειά της πάντα είναι «να ελαχιστοποιήσω ή και να εξαλείψω την απόσταση ανάμεσα στη γλώσσα και τη σκέψη». Οι υπηρέτες των Γνωστικών Πεδίων (δεν πρέπει να είναι απαραίτητο, κάθε φορά που κάνω ένα αφοριστικό σχόλιο, να δηλώνω ότι υπάρχουν και εξαιρέσεις) ανήκουν σε μια αίρεση της ανθρώπινης σκέψης και πιστεύουν ακριβώς το αντίθετο: η γλώσσα πρέπει να αποκρύπτει τις σκέψεις τους και τους σκοπούς τους από το κοινό. Τη δειλία και το βόλεμα τα ονόμασαν σύνεση, την προδοσία των πεποιθήσεων την ονόμασαν ρεαλισμό, τη θυσία και το ξεπούλημα της ελευθερίας το ονόμασαν ασφάλεια. Το χάσμα ανάμεσα στη βαρύγδουπη επίσημη ρητορεία και στην κοινωνική πραγματικότητα φαίνεται αγεφύρωτο. Αυτή η ληστεία της γλώσσας αποτελεί το όπλο της εξουδετέρωσής μας. Η πλειονότητα αυτών που υπηρετούν την κατεστημένη ιδεολογία κατ' αρχάς, και μόνο κατά δεύτερο λόγο την αλήθεια, το κάνουν χωρίς να έχουν επίγνωση της συνενοχής τους, διότι είναι ικανοί να αντιλαμβάνονται μόνο εκείνα που τους επιτρέπουν να ευδοκιμούν ως πετυχημένες συνιστώσες του απαράδεκτου συστήματος. Εργαλείο τους σε αυτή τη χωρίς επίγνωση συνενοχή είναι η επαγγελματική αυταπάτη και η εκλογίκευση, που τους επιτρέπουν να κοιτάζονται κάθε μέρα στον καθρέφτη για το πρωινό τους ξύρισμα και να μην αηδιάζουν με αυτό που βλέπουν. Πώς θα έπρεπε να τους αντιμετωπίζουμε; Με υγιή σκεπτικισμό.¹

Βιομηχανική επανάσταση και δημόσια παιδεία

Από την αρχή της βιομηχανικής επανάστασης, όταν άρχισε να μπαίνει η τότε υψηλή τεχνολογία στη βιομηχανία, η ελίτ κατανόησε πως οι εργαζόμενοι στα εργοστάσια πρέπει να γνωρίζουν γραφή, ανάγνωση και αριθμητική. Γι' αυτό ξεκίνησαν τη δημόσια παιδεία. Παράλληλα, η ελίτ συνειδητοποίησε ότι πολίτες ενημερωμένοι και με ανεξάρτητη σκέψη αποτελούν κίνδυνο για τα προνόμιά της.

Για να μη χάσει, λοιπόν, η ελίτ τον έλεγχο έπρεπε να ελέγξει το περιεχόμενο των βιβλίων και των σπουδών. Αυτό δεν μπορούσε να γίνει με τις Επιστήμες (όπως είπαμε παραπάνω) και το ρόλο ανέλαβαν τα γνωστικά πεδία τα οποία φορτώθηκαν με ιδεολογία και απομακρύνθηκαν από την πραγματικότητα, την κατανόησή της και την ερμηνεία της. Ένας σημαντικός ρόλος της δημόσιας και ιδιωτικής παιδείας παραμένει η ποδηγέτηση των σκέψεων και των συναισθημάτων των πολιτών, η οποία βέβαια επιχειρείται και με άλλους θεσμούς, όπως οι βιομηχανίες της προπαγάνδας, των δημοσίων σχέσεων, της διαφήμισης και των ΜΜΕ.

Τότε θα μου πείτε γιατί επιχειρείται η ιδιωτικοποίηση της δημόσιας παιδείας. Ένας προφανής λόγος που απορρέει από τη λογική του καπιταλισμού είναι για να περάσουν άλλο έναν τομέα υπηρεσιών κοινής ωφέλειας (υγεία, παιδεία, νερό, συντάξεις, ηλεκτροδότηση) στους ιδιώτες για να πλουτίσουν αυτοί και οι φίλοι τους.

Ο πιο σοβαρός λόγος βρίσκεται αλλού. Ο Milton Friedman (πατέρας του νεοφιλελευθερισμού) μας εξηγεί ξεκάθαρα ότι τα ΔΣ των επιχειρήσεων έχουν νομική υποχρέωση να μεγιστοποιούν τα κέρδη για τους μετόχους τους. Δεν τους επιτρέπεται να ξοδεύουν από τα κέρδη τους για να κάνουν καλές πράξεις, παρά μόνο αν πείσουν τους μετόχους ότι θα έχουν ως αντάλλαγμα μεγαλύτερα κέρδη ή μερίδιο αγοράς. Δηλαδή τα ΔΣ είναι νομικά υποχρεωμένα να συμπεριφέρονται ως ηθικά τέρατα. Και εδώ βρίσκεται η καρδιά της επιχειρηματοποίησης του δημόσιου τομέα. Θέλουν να καταστρέψουν τους κοινωνικούς δεσμούς οι οποίοι θεμελιώνονται πάνω στις ανατρεπτικές αντιλήψεις και αξίες της ηθικής, αμοιβαιότητας και αλληλεγγύης όπου στηρίζεται το Κράτος Πρόνοιας. Αν καταστραφούν αυτές, τότε ο έλεγχος της κοινωνίας γίνεται πολύ εύκολος.

Αυτός που στηρίζει τη δημόσια παιδεία ή υγεία ουσιαστικά δηλώνει την ηθική στάση που λέει:

«Θέλω το παιδί μου να πάει σχολείο, αλλά με ενδιαφέρει και το παιδί του φτωχού να μπορεί να πράξει το ίδιο».

«Θέλω να φροντίσω την υγεία της οικογένειάς μου, αλλά με ενδιαφέρει και ο φτωχός να μπορεί να πράξει το ίδιο».

Αυτό που προσπαθούν να κάνουν με την επιχειρηματοποίηση του δημόσιου τομέα είναι να φτιάξουν παθολογικά τέρατα που σκέφτονται ως εξής: «Εγώ έχω χρήματα να

στείλω το παιδί μου στο ιδιωτικό σχολείο, δεν είναι δικό μου πρόβλημα, ούτε φταίξιμό μου, αν ο φτωχός δεν μπορεί να πράξει το ίδιο, ας είχε προβλέψει καλύτερα».

Βλέπετε, ο άνθρωπος έζησε επί χιλιάδες χρόνια σε μικρές κοινωνίες όπου κυριαρχούσαν οι αξίες της αμοιβαιότητας και της αλληλεγγύης. Βασίζονταν στο τρίπτυχο: δίνεις, δέχεσαι, ανταποδίδεις. Ο ΔΠ στήθηκε στο τρίπτυχο: δέχεσαι, ζητάς, αρπάζεις, και προσπαθούν να φτιάξουν τον άνθρωπο με αυτά τα χαρακτηριστικά.

Οι ρίζες του ορθολογισμού και της Επιστήμης βρίσκονται στο Διαφωτισμό. Με την τελειότερη μορφή ορθολογισμού να εκπροσωπείται από τον Επιστημονικό ορθολογισμό με την αναδύομενη τότε πειραματική και θεωρητική φυσική (Γαλιλαίος, Νεύτωνας). Εκεί, στο Διαφωτισμό έχει τις ρίζες του και το δόγμα της αέναης ανάπτυξης, της προόδου και του εκσυγχρονισμού καθώς και της κυριαρχίας του ανθρώπου πάνω στη φύση. Αναγνώρισε γρήγορα η ελίτ πως μια ατέλειωτη σειρά από αναμενόμενες εφαρμογές του Επιστημονικού ορθολογισμού θα μπορούσε να είναι η βάση της τεχνικής και βιομηχανικής προόδου. Όμως θέλησαν να οργανώσουν Επιστημονικά και την ανθρωπότητα, να ανακαλύψουν ένα είδος κοινωνικής φυσικής που θα απελευθέρωνε οριστικά, μας είπαν, τον άνθρωπο από τις προκαταλήψεις και το σκοταδισμό της εκκλησίας και της γαιοκτημοσύνης.

Ψάχνοντας να βρουν τη θεμελιώδη δύναμη της κοινωνικής φυσικής, δηλαδή αυτή που θα έπαιζε το ρόλο της παγκόσμιας έλξης στη φυσική του Νεύτωνα, οι εγκέφαλοι της εποχής ανακάλυψαν το ατομικό συμφέρον. Οι άνθρωποι, μας είπαν και μας λένε, είναι εγωιστικοί υπολογιστές του συμφέροντός τους, και η κοινωνία και το οικονομικό σύστημα (καπιταλισμός) είναι ο χώρος όπου τα ατομικά καπρίτσια και οι ναρκισσιστικές επιθυμίες του καθενός, μέσα από μια ορθολογική διαπραγμάτευση στο παζάρι της αγοράς, μετατρέπονται σε κοινωνική αρμονία και πρόοδο από την αόρατη χείρα της αυτορυθμιζόμενης ελεύθερης αγοράς.² Αυτά διδάσκονται από τα γνωστικά πεδία μέχρι τις μέρες μας και ας έχουν ελάχιστη σχέση με την πραγματικότητα και πολύ μεγαλύτερη σχέση με την ιδεολογία τους. Έχουν γραφεί άπειρα βιβλία για την αόρατη χείρα της ελεύθερης αγοράς, αλλά δεν αναφέρεται σε αυτά η όχι και τόσο αόρατη μπότα της ληστρικής εκμετάλλευσης. (Η ελίτ για τον εαυτό της επιλέγει το σοσιαλισμό των προνομίων. Οι υπόλοιποι πρέπει να λειτουργήσουν κάτω από το στυγνό καπιταλισμό.)

Και έτσι συνεχίζουν την προσπάθεια να κατασκευάσουν τον απόλυτα ευέλικτο άνθρωπο, τον ανά πάσα στιγμή κινητοποιήσιμο από δουλειά σε δουλειά, πόλη σε πόλη, κράτος σε κράτος. Το τέλειο άτομο για την ΠΔ είναι το άτομο χωρίς ρίζες, για το οποίο κάθε σχέση και δέσμευση απέναντι στους άλλους, κάθε αμοιβαιότητα και κάθε έκφραση αλληλεγγύης αντιπροσωπεύουν εκ προοιμίου μια απαράδεκτη ψυχολογική εξάρτηση και συνεπώς εμπόδιο στην επιδίωξη των συμφερόντων του.

Αλλά ας ρίξουμε μια σύντομη ματιά στη σύγχρονη ιστορία του ΔΠ, για να δούμε την πραγματικότητα και να ρωτήσουμε αν ο τίτλος «Δυτικός Πολιτισμός» ή ο τίτλος «Δυτική Βαρβαρότητα» βρίσκεται πιο κοντά στην πραγματικότητα.

Διστάζει κανείς να ανοίξει την αιματοβαμμένη ιστορία της πολιτισμένης Δύσης των τελευταίων πέντε αιώνων. Είναι τόσο απάνθρωπη αυτή η ιστορία, που πρέπει κανείς να είναι προσεκτικός ώστε να μη χρησιμοποιεί τις λέξεις «πρωτοφανής» ή «χωρίς προηγούμενο» για καμία από τις θηριωδίες της, γιατί θα συναντήσει χειρότερες μπροστά του αλλά και έχουν γίνει χειρότερες στο παρελθόν.

1. Ο αφανισμός των Ινδιάνων της Αμερικής, με 97% αποτελεσματικότητα στη γενοκτονία τους. Όταν στις αρχές του 17ου αιώνα οι Άγγλοι έφτασαν στα ατλαντικά παράλια των σημερινών ΗΠΑ, ο πληθυσμός των Ινδιάνων στις εκτάσεις που σήμερα αποτελούν τις ΗΠΑ (πλην της Αλάσκας και της Χαβάης) ήταν τουλάχιστον 10 εκατομμύρια. Μέσα σε δύο αιώνες οι άποικοι οργανώθηκαν σε 13 ατλαντικές πολιτείες, οι οποίες με την Αμερικανική Επανάσταση κέρδισαν την ανεξαρτησία τους από την Αγγλία και οργάνωσαν το κράτος των ΗΠΑ, το οποίο πέρασε τον επόμενο αιώνα διεξάγοντας πολέμους κατά των Ινδιάνων –γνωστοί στην αμερικανική ιστοριογραφία ως Ινδιάνικοι Πόλεμοι (Indian Wars)– και έτσι επέκτειναν τις ΗΠΑ έως τον Ειρηνικό και σε 48 πολιτείες. Στην απογραφή του 1890, με το τέλος των Ινδιάνικων Πολέμων, ο πληθυσμός των Ινδιάνων ήταν 250.000.
2. Η καταστροφή των πολιτισμών των Αζτέκων, Μάγια και Ίνκας. Όταν ο Κολόμβος έφτασε στα νησιά της Καραϊβικής το 1492, ο πληθυσμός του Δυτικού Ημισφαιρίου ήταν περίπου ίσος με αυτόν της Ευρώπης, γύρω στα 100 εκ. Έως το 1845 ο πληθυσμός της Ευρώπης αυξήθηκε στα 250 εκ. και ο γηγενής πληθυσμός του Δυτικού Ημισφαιρίου είχε μειωθεί στα 5 έως 10 εκ. Οι πολιτισμένοι Ευρωπαίοι κατάφεραν να εξολοθρεύσουν 90 με 95 εκ. Ινδιάνους.
3. Άγρια λεηλασία της Αφρικής, Ασίας και Λατινικής Αμερικής.
4. Δουλεμπόριο και δουλεία μαύρων επί 400 χρόνια.
5. Αποικιοκρατία και ρατσισμός.
6. Συνεχείς πόλεμοι με αποκορύφωμα τον Δεύτερο Παγκόσμιο, ένας παροξυσμός βίας με 60 εκ. νεκρούς, ο οποίος έληξε με το πυρηνικό ολοκαύτωμα της Χιροσίμα και του Ναγκασάκι.
7. Σαράντα πέντε χρόνια Ψυχρού Πολέμου για την πολιτισμένη Δύση, αλλά θερμότατων πολέμων εναντίον των άλλων, κυρίως των εγχρώμων του πλανήτη (Κορέα, Βιετνάμ, Λάος, Καμπότζη, Ινδονησία, Κονγκό, Αφρική, Παλαιστίνη, Λατινική Αμερική...). Εκατομμύρια οι νεκροί των θερμών πολέμων, καθώς η ΠΔ απολάμβανε την «ειρήνη» του Ψυχρού Πολέμου.
8. 1991-2010. Εξάπλωση της δημοκρατίας, μας λένε. Σαράντα εννιά νέα, δημο-

κρατικά, ανεξάρτητα κράτη προστέθηκαν στον ΟΗΕ. Παράλληλα όμως προστέθηκαν 27 εκ. νέοι δούλοι. Στις φυτείες κακάου και στα ορυχεία της Αφρικής, στις φάμπρικες-κάτεργα, στις φάμπρικες προϊόντων «μαϊμούδων», στην παγκόσμια βιομηχανία του σεξ, στα περιβόλια της Καλιφόρνιας αλλά και της Ελλάδας, στα σφαγεία των ΗΠΑ... Σήμερα έχουμε περισσότερους δούλους από όταν μεσουρανούσε το δουλεμπόριο το 18ο αιώνα. Όσο για την παιδική εργασία, σήμερα υπάρχουν 250 εκ. παιδιά που εργάζονται, τα μισά κάτω των 14 ετών.

9. Κάθε μήνα, εδώ και δεκαετίες, ο ισραηλινός στρατός³ σφίγγει τη θηλιά γύρω από το λαιμό της Παλαιστίνης. Αυτή η θηλιά είναι γεωγραφική, στρατιωτική, οικονομική, πολιτική και βιολογική. Διαπράττει ταυτόχρονα εθνοκάθαρση και εθνοκτονία. Οι πανέξυπνοι Εβραίοι δεν βιάζονται, δεν τη πραγματοποιούν μέσα σε έναν μήνα (αν και θα μπορούσαν) αλλά σε δεκαετίες, για να μην ενοχλήσουν τις συνειδήσεις της «πολιτισμένης» Δύσης. Θυμηθείτε ότι το αμερικανικό κράτος χρειάστηκε έναν αιώνα για να αφανίσει 10 εκ. Ινδιάνους και να κλέψει τη γη τους.
10. Και η πλήρης έκπτωση αξιών σήμερα, όταν αποφασίζουμε να ταΐζουμε με καλαμπόκι τα αυτοκίνητά μας και με σκουπίδια τους ανθρώπους.

Ας σταθούμε για λίγο στην αποικιοκρατία και το ρατσισμό, διότι παραμένουν βασικά στοιχεία του ΔΠ. Με την αποικιοκρατία που άρχισε στο τέλος του 15ου αιώνα κατασκευάστηκε, σχεδόν απαραίτητα, και ο ρατσισμός της Δύσης απέναντι στους έγχρωμους. Λέω απαραίτητα, διότι η εκμετάλλευση, το πλιάτσικο, ο αφανισμός πληθυσμών και πολιτισμών, το δουλεμπόριο (τα κύρια συστατικά της αποικιοκρατίας) ήταν πολύ μεγάλα εγκλήματα για να τα αντέξουν οι συνειδήσεις των πολιτών της Δύσης. Έπρεπε να κατασκευαστεί η ιδεολογία του ρατσισμού, ένα σύστημα από ιδέες και πιστεύω (η ανώτερη δική μας φυλή και οι κατώτερες έγχρωμες, εμείς τους παίρνουμε μεν τα προϊόντα τους, τις πρώτες ύλες, το μόχθο τους, αλλά τους δίνουμε πολιτισμό, δημοκρατία και θρησκεία) για να απαλύνει την ψυχή μας και να ξεπλύνει την ντροπή μας, ή απλά για να μπορούμε να κοιταζόμαστε στον καθρέφτη.

Η αποικιοκρατία καθιέρωσε τη γενοκτονία ως εργαλείο εξωτερικής πολιτικής. Η συνάντηση του ΔΠ με τους έγχρωμους πληθυσμούς της Γης έγινε στο πεδίο της γενοκτονίας. Η λέξη μπορεί να μην είχε εφευρεθεί πριν το 1944, η πρακτική όμως υπάρχει τους τελευταίους πέντε αιώνες. Ο υπόλοιπος πλανήτης θεωρούσε τους Ευρωπαίους αγροίκους πολεμιστές. Ό,τι έκαναν οι Μογγόλοι καβάλα στα άλογα, έκαναν οι Ευρωπαίοι καβάλα στα κανονιοφόρα πλοία τους. Με τη σημαντική διαφορά ότι οι τελευταίοι μπορούσαν να εξοντώνουν τον αντίπαλο από ασφαλή για τον εαυτό τους απόσταση. Η προβιομηχανική Ευρώπη δεν είχε σχεδόν τίποτα να

εξάγει που να επιθυμούσε ο υπόλοιπος κόσμος. Μπορούσε όμως να εξάγει βία, και το έκανε με μεγάλο ενθουσιασμό. Και έτσι, πάμπολλοι υπερφίαλοι και θλιβεροί Ευρωπαίοι μπερδεψαν τη στρατιωτική-οπλική υπεροχή με διανοητική και βιολογική υπεροχή. Οι ανόητοι ρατσιστές.

Η Πολιτισμένη Δύση υιοθέτησε αυτή την ταπεινωτική πόζα απέναντι στους έγχρωμους για να εκλογικεύσει την άθλια εκμετάλλευσή τους. Πολλοί διάσημοι στοχαστές του ΔΠ τράβηξαν καταχαρούμενοι κουπί στο βούρκο του ρατσισμού. Ποιους να πρωτοθυμηθείς – από τους πατέρες του αμερικανικού έθνους έως τον Lincoln και τον McKinley, τους φιλοσόφους John Locke, Adam Smith, Herbert Spencer⁴ τους βιολόγους Georges Cuvier, Charles Darwin, το στοχαστή Paul Rohrbach⁵ και αμέτρητους άλλους. Βλέπετε, δεν μπορούσαν οι υπερφίαλοι λευκοί να αρκεστούν στα οικονομικά προνόμια που τους έδινε η αποικιοκρατία, έπρεπε να πεισθούν και να πείσουν και τους άλλους πως η αρπαγή ήταν και δίκαιη.

Κατά το Διαφωτισμό, καθώς οι θρησκευτικές εκλογικεύσεις και νομιμοποιήσεις της δουλείας άρχισαν να ακούγονται υποκριτικές και παράλογες, αναπτύχθηκαν οι ψευτο-επιστήμες της φυλετικής ανθρωπολογίας και κρानιολογίας που έφτασαν σε υψηλά επίπεδα ανοησίας. Ακόμη και διακεκριμένοι στοχαστές, όπως οι David Hume, Immanuel Kant, Georg Hegel, Ch. Darwin, Ch. Dickens, δεν κατάφεραν να κρύψουν το ρατσισμό τους. Με μεγάλη προχειρότητα και απερισκεψία χρησιμοποιούσαν φυλετικά και ρατσιστικά στερεότυπα, προσβλητικά προς τους Αφρικανούς. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Αμερικανική και η Γαλλική Επανάσταση συμβάδισαν και συμβιβάστηκαν με τη δουλεία η οποία συνεχίστηκε για πολλές δεκαετίες ακόμη. Ο Διαφωτισμός δηλαδή δεν ήταν τόσο ανταγωνιστικός προς τη δουλεία όσο θέλουμε να πιστεύουμε. Ακόμη και ο Βολτέρος ήταν ικανός για ρατσιστικές κηλίδες παράλληλα με την αποδοκιμασία της δουλείας.

Θα πρέπει να υπήρξε κάποια στιγμή στην ιστορία του ανθρώπου που ο λευκός και ο έγχρωμος στάθηκαν ο ένας απέναντι στον άλλο με μια γλυκιά περιέργεια. Αυτή η στιγμή χάθηκε για πάντα. Η αποικιοκρατία χώρισε τους ανθρώπους στους δούλους και εν δυνάμει δούλους από τη μια και στους δουλοκτήτορες και τους εκμεταλλευτές από την άλλη και οι αποικιοκράτες έφεραν αυτή τη νοοτροπία και την εγκατέστησαν στην ψυχή της ΠΔ. Ο ρατσισμός είναι η μάσκα που κρύβει την απληστία της Δύσης για το χρυσάφι, το ασήμι και τον χωρίς αμοιβή μόχθο των έγχρωμων ανθρώπων. Έτσι η αποικιοκρατία, ο πιο άθλιος συνωστισμός για λεηλασία και πλιάτσικο, παραμόρφωσε για πάντα τη δυτική συνείδηση. Έχουμε περάσει τόσους αιώνες με την αρβύλα μας στο σβέγκο των θυμάτων μας, κυρίως εγχρώμων, που ούτε καν το συνειδητοποιούμε πια.

Και το ακόμη χειρότερο για την ΠΔ είναι ότι η αποικιοκρατία, οι γενοκτονίες και ο ρατσισμός:

Δεν ήταν αποτέλεσμα της φεουδαρχίας, αλλά του καπιταλισμού.

Δεν εφαρμόστηκε από τα προγκιπάτα και τις βαρονίες, αλλά από τα συντεταγμένα κράτη.

Όχι από τους παγανιστές, αλλά από τη χριστιανοσύνη.

Όχι από τον αυταρχισμό/δικτατορία, αλλά από το φιλελευθερισμό/δημοκρατία.

Θα έχετε αναγνωρίσει ότι μετά το «αλλά» βρίσκονται μερικά από τα κύρια γνωρίσματα και επιτεύγματα του ΔΠ (καπιταλισμός, συντεταγμένα κράτη, χριστιανοσύνη, φιλελευθερισμός/δημοκρατία).

Η «σοβαρή» και «υπεύθυνη» διανόηση (η οποία συνήθως υπηρετεί το κατεστημένο και το status quo απ' όπου αντλεί τα προνόμιά της) προσπαθεί επί δεκαετίες να μας πείσει ότι οι γενοκτονικές θηριωδίες του Γ' Ράιχ κατά των Εβραίων, Σλάβων, Τσιγγάνων και άλλων αποτελούν μια εκτροπή του ΔΠ. Είναι, μας λένε, μια παρέκκλιση και όχι η αποκρυστάλλωση του Modus Operandi του ΔΠ, το οποίο καθιέρωσε ο Κολόμβος και η ιβηρική παρέα του και το συνέχισαν οι Άγγλοι, Αμερικανοί, Γάλλοι, Ολλανδοί, Βέλγοι, Ιταλοί, Ισραηλινοί... η αφρόκριμα του ΔΠ. (Όλες οι πρωτεύουσες της «πολιτισμένης» Δύσης έχουν δημιουργήσει μνημεία, μουσεία ή ιδρύματα υπέρ της μνήμης μόνο των Εβραίων θυμάτων του Ναζισμού. Κανένα άλλο από τα δεκάδες εκατομμύρια θύματα της γενοκτονίας της ΠΔ ενάντια στους έγχρωμους λαούς δεν μνημονεύεται.) Αυτό το Modus Operandi συνίσταται στα εξής: φυλετική ανωτερότητα, κατάκτηση, λεηλασία, γενοκτονία. Συνεχίζεται στις μέρες μας από το Ισραήλ και τις ΗΠΑ με τη συμπαράσταση και σύμπραξη της «πολιτισμένης» Ευρώπης. Η μεγάλη μομφή κατά των «πολιτισμένων» της Δύσης είναι ότι γνώριζαν και γνωρίζουν. Το μορφωμένο κοινό πάντα γνώριζε (και αδιαφορούσε) για τις θηριωδίες, τα αποτρόπαια εγκλήματα και τις γενοκτονίες κατά των έγχρωμων συνανθρώπων μας τα οποία διαπράττονταν και διαπράττονται στο όνομα της προόδου, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του πολιτισμού και της ελεύθερης αγοράς.

Ο καθένας βέβαια μπορεί να αναφέρει ένα σωρό επιτεύγματα του ΔΠ. Ποιος όμως μπορεί να αρνηθεί ότι αυτός ο πολιτισμός σκαρφίστηκε τους πιο δαιμόνιους τρόπους για να αφανίσει το ανθρώπινο γένος καθώς και στην προσπάθεια να πάρει μαζί του αμέτρητα άλλα αθώα είδη (πυρηνικά όπλα, πυρηνικά απόβλητα, ρύπανση, милитарισμός, παραλήρημα καταναλωτισμού, καταστροφή του περιβάλλοντος, αλλαγή του κλίματος, μεταλλαγμένα προϊόντα, μανία με τους αυξητικούς ρυθμούς του ΑΕΠ...). Θα ήταν ξεκαρδιστικό να ακούσουμε τους Δυτικούς να μιλούν για τον υψηλό πολιτισμό και την πρόοδό τους, αν δεν ήταν τόσο θλιβερό και οδυ-

νηρό. Ίσως ο Τσένγκις Χαν να μην ήταν μικρότερο τέρας από τον Χίτλερ, διέθετε όμως μόνο άλογα και σπαθιά – πόσους να σφάζει. Από την άλλη πλευρά ο Χίτλερ μάλλον ήταν μεγαλύτερο τέρας από τον Τρούμαν, όμως ο Τρούμαν είχε και χρησιμοποίησε τις ατομικές βόμβες.

Ίσως το πιο λαμπρό επίτευγμα του ΔΠ να είναι η Επιστήμη και η τεχνολογία. Καταφέραμε όμως να τα μετατρέψουμε σε όργανα καταστροφής και αυτοκαταστροφής.

Αν τα γονίδια, μας χαρίζουν τη δυνατότητα να αναπτύξουμε και να εκφράσουμε μια μεγάλη γκάμα από συναισθήματα και συμπεριφορές, από τις πιο κτηνώδεις έως τις πιο αλτρουιστικές και αλληλέγγυες, τότε το περιβάλλον (οι θεσμοί, οι προσδοκίες, τι τιμωρείται, τι ανταμείβεται) είναι αυτό που μας ωθεί να εκφράσουμε τις συγκεκριμένες συμπεριφορές. Η ΠΔ έχει επιλέξει για την οργάνωση της πιο σημαντικής για την επιβίωση του ανθρώπου πτυχής της ζωής μας, που είναι η οικονομία (παραγωγή, κατανομή, κατανάλωση), ένα σύστημα, τον καπιταλισμό, του οποίου το κεντρικό δόγμα είναι ότι τα πάντα, όλες οι πτυχές της ιδιωτικής και κοινωνικής μας ύπαρξης, έχουν την τιμή τους στο παζάρι της αγοράς. Από τα παπούτσια και τα ρούχα, ως την τροφή, την υγεία, την παιδεία, την ασφάλεια, την εντιμότητα, τη δικαιοσύνη, την ψήφο μας και την ψήφο των εκπροσώπων μας. Κάτω από αυτό το σύστημα όλα τα αγαθά, οι υπηρεσίες, οι αρετές αλλά και οι παθολογίες βρίσκονται στο παζάρι της αγοροπωλησίας.

Στην εποχή μας η όμορφη ιστορία του Ρομπέν των δασών, ο οποίος έκλεβε από τους πλούσιους για να τα μοιράσει στους φτωχούς και ανυπεράσπιστους, έχει αντιστραφεί. Όλοι τρέχουν να σπουδάσουν οικονομικά για να στελεχώσουν τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, τις τράπεζες και τα χρηματιστήρια των οποίων η δουλειά, με δυο λόγια, είναι αντίστροφη του Ρομπέν των δασών. Να παίρνουν από τα χαμηλότερα εισοδήματα και να τα μεταφέρουν στους σούπερ πλούσιους και κατά τη μεταφορά να τσεπώνουν το καθόλου ευκαταφρόνητο μερτικό τους. Παράσιτα! Κατ' εξοχήν μη παραγωγική και εγκληματική εργασία. Τα καλύτερα μυαλά της η ΠΔ τα σπουδάζει για να γίνουν πετυχημένα παράσιτα. Εδώ και λίγα χρόνια απειλούν τους λαούς του πλανήτη με το χρέος που οφείλουν στις τράπεζες. Αποκρύπτουν επιμελώς τρία άλλα χρέη:

Το εργασιακό χρέος που οφείλουν όλοι οι καπιταλιστές εργοδότες για την υπεραξία που έχουν υφαρπάξει από τους εργαζόμενους.

Το χρέος πόρων που οφείλει ο Βορράς στο Νότο για τις πρώτες ύλες που έχει λεηλατήσει.

Το αναπαραγωγικό χρέος που οφείλει ολόκληρος ο πλανήτης στις απλήρωτες «εργάτριες» αναπαραγωγής οι οποίες παράγουν αξίες και αναπαράγουν τις συνθήκες παραγωγής.

Το καθένα από αυτά τα τρία χρέη είναι κατά πολύ μεγαλύτερο από το χρέος των λαών στους παρασιτικούς οργανισμούς (τράπεζες).

Όλοι αυτοί είναι ειδικοί. Έχει ο καθένας τους κλέψει ένα κομμάτι της ζωής μας και το έκανε ειδικότητά του (με το αζημίωτο, φυσικά). Εφεύραν δε για κάθε ειδικότητά τους και το κατάλληλο λεξιλόγιο ούτως ώστε να συζητούν μεταξύ τους και να αποφασίζουν για όλα τα κομμάτια της ζωής μας χωρίς εμείς να καταλαβαίνουμε τίποτα. Είναι, χωρίς πρόθεση υπερβολής, οι σύγχρονοι Άιχμαν και θα έπρεπε να έχουν εκατομμύρια θύματα στις συνειδήσεις τους.

Τέσσερις αιώνες μετά την επανάσταση του ορθολογισμού ζούμε κάτω από το λιγότερο ορθολογικό σύστημα που μπορούσε να αναπτύξει ο ανθρώπινος εγκέφαλος, ένα σύστημα με πολλές παθολογίες, με κύρια την παθολογία της αυτοκαταστροφής.

Ίσως το πιο έντονα παθολογικό χαρακτηριστικό του είδους μας είναι η αντίθεση ανάμεσα στα καταπληκτικά επιστημονικά/τεχνολογικά επιτεύγματα και την απελπιστικά θλιβερή ανικανότητά του να διαχειριστεί τις σχέσεις του και τις κοινωνικές του υποθέσεις (πολιτικές, οικονομικές, διακρατικές). Δείτε τις καμπύλες προόδου από τον 6ο αιώνα π.Χ. μέχρι σήμερα. Μπορούμε να διασχίσουμε τα 300.000 χλμ. και να προσγειώσουμε άνθρωπο στη Σελήνη, αλλά δεν μπορούμε να διασχίσουμε τα σύνορα της Γάζας για να φέρουμε νερό, τροφή και φάρμακα στον πιο δύσμοιρο λαό της Γης, διότι καρδοκούν τα Εβραϊκά Κτήνη (ας με συγχωρήσουν τα συμπαθή τετράποδα) για να σε συλλάβουν ή να σε σκοτώσουν. Καθώς και η απίστευτη εμμονή του είδους μας στον πόλεμο και την εκλογίκευσή του: πόλεμοι φυλετικοί, θρησκευτικοί, εμφύλιοι, δυναστικοί, εθνικοί, επαναστατικοί, αποικιακοί, κατακτητικοί, απελευθερωτικοί, ανθρωπιστικοί, πόλεμοι για να φέρουμε δημοκρατία, ελευθερία, πολιτισμό, θρησκεία, στους ήδη ελεύθερους, πολιτισμένους και θρησκευόμενους δύσμοιρους λαούς του πλανήτη. Το πρόβλημα με την Επιστήμη είναι ότι συμβάλλει στην έκφραση αυτών των παθολογικών χαρακτηριστικών σε μια διευρυμένη και μεγεθυμένη κλίμακα.

Οι επιστήμονες μπορεί να μη δίνουν τις διαταγές, μπορεί να μην πατάνε τη σκανδάλη, όμως σκαρφίζονται τα όλο και πιο φονικά όπλα. Πώς καταφέρνουν να πείσουν τους επιστήμονες, οι οποίοι υποτίθεται ότι λειτουργούν με τη λογική και ασχολούνται με τη φύση, την πραγματικότητα και κρίνονται από αυτή μέσω του πειράματος, να γίνουν και αυτοί μέτοχοι αυτής της ληστρικής και φονικής μηχανής; Εδώ θα χρειαστούμε μία μικρή παρόκαμψη.

Η έννοια «κοινοτοπία του κακού» έγινε ευρέως γνωστή μετά τη δημοσίευση του βιβλίου της Hannah Arendt, *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil* (1963). Το βιβλίο βασιζόταν στη δίκη του Άιχμαν, η οποία έγινε στην Ιερου-

σαλήμ. Η θέση που υποστήριζε η Άρεντ ήταν ότι οι άνθρωποι που διαπράττουν ανείπωτα εγκλήματα, όπως ο Άιχμαν, ένα υψηλόβαθμο στέλεχος στη διαχείριση των ναζιστικών στρατοπέδων συγκέντρωσης, δεν είναι φανατικές ψυχοπαθολογικές προσωπικότητες, αλλά κοινοί θνητοί οι οποίοι απλά έχουν αποδεχτεί τις βάσεις και τις προϋποθέσεις της κοινωνίας μέσα στην οποία ζουν, και λειτουργούν με την ενεργητικότητα ενός καλού γραφειοκράτη. Παρακολουθώντας τη δίκη, η Άρεντ διαπίστωσε ότι ο Άιχμαν, πέρα από μία προσπάθεια να κάνει καλά τη δουλειά του και να προωθήσει την καριέρα του, δεν επέδειξε ίχνος αντισημιτισμού ή σημάδια κάποιας ψυχολογικά τραυματισμένης προσωπικότητας. Έγινε μέλος των SS όχι επειδή πίστευε στην ιδεολογία τους, αλλά επειδή ήθελε να χτίσει μια καριέρα γραφειοκράτη. Βέβαια, για να το πράξει αυτό χρειάστηκε να παραιτηθεί από τη βούληση να επιλέγει με ηθικά κριτήρια, θυσιάζοντας έτσι την αυτονομία του. Όπως έλεγε συχνά κατά τη διάρκεια της δίκης, απλά ακολουθούσε τις διαταγές όπως έχει καθήκον να κάνει κάθε καλός γραφειοκράτης. Η Άρεντ τον χαρακτήρισε ως την προσωποποίηση της κοινοτοπίας του κακού.

Πώς όμως τόσοι άνθρωποι που είναι «τόσο εντάξει στις προσωπικές τους σχέσεις»⁶ μετατρέπονται σε κοινωνούς αυτής της *κοινοτοπίας του κακού*;

Μερικές σκηνές από την καθημερινότητά μας:

Η κυρία στο τηλέφωνο, κλείνει ραντεβού με το κομμωτήριο για να τονώσει τις ανταύγειες, καθώς χαζεύει στην τηλεόραση τα σκελετωμένα, πεινασμένα μαυράκια.

Ο κύριος στο τηλέφωνο, κλείνει τραπέζι στο GB Corner, καθώς χαζεύει στην τηλεόραση την εξέλιξη της επιχείρησης «Σοκ και Δέος».

Κάποιος κύριος αναφέρει τις δυνατότητες της νεοαποκτηθείσας Porsche-Cayenne, ενώ το ζευγάρι διηγείται αλησμόνητες στιγμές από τα φιόρδ της Νορβηγίας, καθώς η ομήγυρη χαζεύει στην τηλεόραση το βομβαρδισμό του Λιβάνου, ή της Γάζας, ή τα βασανιστήρια του Abu Ghraib και του Guantanamo. Σκηνές που επαναλαμβάνονται με τέτοια συχνότητα που όλοι μας πια είμαστε κοινωνοί της *κοινοτοπίας του κακού*.

Η λέξη κλειδί είναι η «ομαλοποίηση». Αυτή είναι η διαδικασία με την οποία πράξεις αποκρουστικές, ταπεινωτικές, αναίσχυντες ή φονικές γίνονται σιγά σιγά ρουτίνα και στη συνέχεια γίνονται αποδεκτές ως «ο συνήθεις τρόπος που λειτουργεί το σύστημα». Η διαδικασία αυτή συνεπικουρείται από τον καταμερισμό της εργασίας στην εκτέλεση και εκλογίκευση του ανείπωτου. Άλλη ομάδα θα τραβήξει τη σκανδάλη και θα πατήσει το κουμπί για να εκτοξευθεί ο πύραυλος, άλλη θα σχεδιάσει και θα δώσει τις διαταγές, άλλη θα σακαφιστεί το επόμενο πιο «αποτελεσματικό» όπλο, άλλη θα το κατασκευάσει. Και βέβαια, όταν σε αυτό τον καταμερισμό της εργασίας ρέει άφθονο το λιπαντικό του χρήματος, του στάτους, της ισχύος και της προνομιακής θέσης, πάντα θα βρίσκουν επιστημονικές πόρνες για

να εφευρίσκουν, διανοητικές πόρνες για να εκλογιεύουν, αλλά και «απλούς εργαζόμενους» για να κατασκευάζουν το επόμενο εφιαλτικό όπλο και να συμμετέχουν στην *κοινοτοπία του κακού*.

Εδώ κλείνουμε τη μικρή μας παράκαμψη.

Η Αρχή της Οικουμενικότητας είναι η πιο βασική ηθική αρχή. Όλα τα ηθικά συστήματα που προτάθηκαν και δεν χαράμισαν το χαρτί και το μελάνι την έχουν ως θεμέλιο. Αποτελεί τη βάση της Κάρτας του ΟΗΕ καθώς και της Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Λέει απλά ότι οι ηθικές αρχές δεν επιδέχονται εγωιστικές, συμφεροντολογικές, βολικές και φαρισαϊκές ερμηνείες.

Για να είμαστε εντάξει απέναντι στην Αρχή της Οικουμενικότητας πρέπει να πάμε πίσω και να ρωτήσουμε: Είναι δυνατόν μέσα σε αυτό τον ΔΠ που περιγράψαμε, να μείνουν αλώβητες η Επιστήμη και η Επιστημονική Κοινότητα (ΕΚ);

Στο υπόλοιπο μέρος του άρθρου θα μπορούσα να δώσω τον τίτλο:

«Αν η Επιστήμη πέτυχε πέρα από κάθε προσδοκία μας, η επιστημονική κοινότητα απέτυχε καταγωδώς».

Ας δούμε πρώτα μερικά γενικά στοιχεία. Τόσο συντριπτική και βιαστική υπήρξε η «επιτυχία» του ανθρώπου πάνω στον πλανήτη, κυρίως λόγω της εκρηκτικής προόδου της επιστήμης και τεχνολογίας τον τελευταίο αιώνα, που δεν προλάβαμε ή δεν θελήσαμε να συνειδητοποιήσουμε ότι ο άνθρωπος είναι πλέον αντιμετώπος μόνο με τον εαυτό του. Την ευθύνη μιας τέτοιας συνειδητοποίησης δεν την έχει επωμιστεί ούτε η ευρύτερη κοινωνία αλλά ούτε και η ΕΚ.

Η Επιστήμη, όπως όλες οι παραγωγικές δραστηριότητες, είναι ένας κοινωνικός θεσμός πλήρως ενσωματωμένος στις δομές της κοινωνίας. Αν το περιεχόμενο και η μεθοδολογία της Επιστήμης γλύτωσαν εν πολλοίς από τις βολές της ιδεολογίας, η Επιστήμη δεν θα μπορούσε παρά να αντανakλά τις κυρίαρχες απόψεις και αξίες της πολιτικοοικονομικής ελίτ. Οι Επιστήμονες δεν ξεκινούν τη ζωή τους ως Επιστήμονες αλλά ως κοινωνικά όντα βυθισμένα μέσα σε μια οικογένεια, σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα, σε ένα κράτος και σε ένα οικονομικό σύστημα. Έτσι μπαίνουν στην Επιστήμη με προδιαθέσεις που επηρεάζουν και τα κριτήρια με τα οποία οι Επιστήμονες επιλέγουν τις ερωτήσεις που θα θέσουν και τα προβλήματα με τα οποία θα ασχοληθούν.

Η Επιστήμη βρίσκεται σε πολύ πρωτόγονο επίπεδο για να μπορέσει να ρίξει σημαντικό φως στα μεγάλα προβλήματα που ταλανίζουν την ανθρωπότητα, όπως τα

ανθρώπινα δικαιώματα, η ηθική βάση μιας αξιοπρεπούς ανθρώπινης ζωής και μιας κόσμιας κοινωνίας, οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, μεταξύ των ανθρώπων και της εξουσίας, μεταξύ κρατών. Δυστυχώς αυτή η προφανής διαπίστωση δεν έχει γίνει κατανοητή από την ΕΚ και έτσι έχει περάσει, με τη βοήθειά της, στις συνειδήσεις του κόσμου η αλαζονική και ξιπασμένη άποψη ότι με την Επιστήμη και την τεχνολογία θα λύσουμε όλα τα προβλήματά μας. Οι άνθρωποι δεν έχουν κανέναν λόγο να πιστεύουν ότι έχουν την ικανότητα, ή θα την αποκτήσουν ποτέ, να βρουν απαντήσεις στα ερωτήματα που θέτουν έξω από αυτό τον περιορισμένο χώρο της Επιστήμης.

Έχω την εντύπωση, πολλές φορές, με το περιορισμένο οπτικό πεδίο που διαθέτω, πως ακόμη και οι πιο προικισμένοι διανοητές, όπως βέβαια και οι λιγότερο, συμμετέχουμε σε ένα είδος πορνοθεάματος ιδεών. Κρυφοκοιτάζουμε ως ηδονοβλεπίες στα διανοητικά κατασκευάσματα του παρελθόντος και αναμασούμε, ακόμη και οι πλέον πρωτότυποι από μας, αυτά που έχουν ειπωθεί παλιά ή πολύ παλιά, συχνά δε, καλύτερα. Αλλά τα μεταγλωττίζουμε στη γλώσσα της τοπικής γεωγραφίας και συγκυρίας, προσθέτοντας λίγα πράγματα από την επικαιρότητα.

Αν αυτό αληθεύει, τότε η Επιστήμη γίνεται ένα πολύ επικίνδυνο εγχείρημα. Διότι στο οικουμενικό δικαστήριο του πλανήτη, το κατηγορητήριο που μας απαγγέλλει η παμπόνηρη αλεπού έχει ως εξής: «Homo Sapiens, αποδείξατε ότι είστε άπληστοι, αρπακτικοί και πανέξυπνοι χιμπατζήδες, χωρίς καν την ορθοφροσύνη των χιμπατζήδων. Η ανεπάρεχιά σας και η ανικανότητα να διαχειριστείτε με σωφροσύνη τα επιτεύγματά σας στην Επιστήμη και την τεχνολογία είναι παροιμιώδης. Τη λογική, η οποία ισχυρίζεστε ότι σας καθιστά ανώτερα όντα, την έχετε αναιρέσει με μια άλλη ικανότητα που αναπτύξατε, αυτή της εκλογίκευσης. Σας καταδικάζουμε σε θάνατο». Βλέπετε η παμπόνηρη αλεπού κατάλαβε πως η Εκλογίκευση είναι η πιο αποτελεσματική τεχνική απάτης και αυταπάτης.

Δύο μεγάλα προβλήματα γνώσης είχε να αντιμετωπίσει η ανθρωπότητα από τότε που συνειδητοποίησε τον εαυτό της. Πρώτον, να μάθει για τη φύση και τη λειτουργία των πραγμάτων στον πλανήτη μας και το σύμπαν καθώς και ποια είναι η θέση μας μέσα σε αυτά. Δεύτερον, να μάθουμε πώς θα γίνουμε πολιτισμένοι. Το πρώτο, σε μεγάλο βαθμό, το έλυσε η Επιστήμη τους τελευταίους τρεις αιώνες. Όμως το δεύτερο πρόβλημα παραμένει ακόμη άλυτο. Έχοντας λύσει το πρώτο χωρίς να λύσει το δεύτερο δημιούργησε μια εξαιρετικά επικίνδυνη κατάσταση από την οποία απορρέουν σχεδόν όλα τα τρέχοντα παγκόσμια προβλήματα.

Ο καθένας βέβαια μπορεί να αναφέρει ένα σωρό μεγάλα επιτεύγματα αλλά και την κοινωνική προσφορά της Επιστήμης η οποία εξάλλου αναγνωρίζεται απ' όλους. Ίσως γι' αυτό οι επιστήμονες έχουν γίνει αλαζόνες, υπερόπτες, βολεμένοι και αρνούνται να ασχοληθούν ενεργά με τη μεγάλη αντίφαση. Από τη μία πλευρά, η επιστημονική γνώση αποκτάται πολύ δύσκολα και έτσι ανήκει στους λίγους ει-

δικούς. Από την άλλη, όλοι θέλουμε δημοκρατία. Και έτσι δημιουργείται το μεγάλο και άλυτο μέχρι σήμερα πρόβλημα: ποιοι και πώς θα διαχειριστούν τα μεγάλα επιτεύγματα της Επιστήμης.

Η Επιστημονική πραγματικότητα των Επιστημών είναι πολύ διαφορετική από την Επιστημονική πραγματικότητα της ιδεολογίας των Γνωστικών πεδίων. Τα Γνωστικά Πεδία επικαλούνται πάντα τη Δημοκρατία – ακούμε όλες τις απόψεις και βγάζουμε μια μέση συναινετική. Ναι, διότι οι «απόψεις» εμπεριέχουν φόρτο ιδεολογίας, συχνά ιδιοτελή. Η Επιστήμη ΔΕΝ είναι Δημοκρατική. Δεν επιτρέπει συναίνεση, μέση άποψη, κοινή γνώμη.

Καινοτομίες, εφευρέσεις, επινοήσεις, πατέντες. Αυτά αποτελούν το γλειφιτζούρι της σύγχρονης ΕΚ, η οποία έχει υιοθετήσει τον πιο ακραιφνή ακρογωνιαίο λίθο της Ελεύθερης Αγοράς: όσο πιο πολλές τόσο το καλύτερο. Φαίνεται πως η ΕΚ δεν έχει συνειδητοποιήσει ότι ακόμη και η πιο λαμπρή και χρήσιμη επινοήση/εφεύρεση εμπεριέχει την άρνησή της.

Αεροπλάνα – για γρήγορη μεταφορά αλλά και βομβαρδιστικά για την εξάλειψη άμαχων πληθυσμών.

Αντιβιοτικά – αλλά και ανθεκτικά βακτήρια ώστε η είσοδός μας στην Εντατική να είναι περίπου προαναγγελία θανάτου.

Πυρηνική Ενέργεια – αλλά και Πυρηνικά Όπλα, Chernobyl, Ραδιενεργά Απόβλητα.

Χρηματιστήρια – αλλά και Τζόγος, Φούσκες και Οικονομική καταστροφή.

Τεχνολογία Πληροφορίας – αλλά και Κατάλυση της Δημοκρατίας. Εσύ μπορεί να ψηφίζεις κάθε 4 χρόνια, αλλά οι καλοπληρωμένοι κολοπαιδαράδες μπροστά στα Laptop τους ψηφίζουν κάθε δευτερόλεπτο μέσα από τον τζόγο της διακίνησης των χρηματοπιστωτικών «προϊόντων», για το πώς θα πορευτεί η οικονομία της χώρας σου και η ίδια η ζωή σου.

Η Επιστημονική Κοινότητα (ΕΚ) λειτούργησε τα τελευταία 400 χρόνια ως μία διχασμένη προσωπικότητα. Από τη μία πλευρά, ξεδίπλωσε απίστευτη και ουσιαστική ανθρώπινη γνώση. Από την άλλη, δημιούργησε το παράδοξο της ενδυνάμωσης του ορθολογισμού στη μικρή κλίμακα του ερευνητικού πάγκου και του επιστημονικού εργαστηρίου, και τον αυξανόμενο παραλογισμό στο επίπεδο του επιστημονικού-τεχνολογικού εγχειρήματος ως σύνολο. Και όταν το άθροισμα των επιμέρους ορθολογισμών είναι παράλογο, τότε το σύστημα πρέπει να επανεξετάζεται και αν χρειάζεται να ανατρέπεται.

Η Επιστήμη χωρίς ένα πολιτικό και ηθικό όραμα είναι μια επικίνδυνη υπόθεση και η Πολιτισμένη Δύση (της οποίας το *modus operandi* είναι: μεγαλύτερη εκμετάλλευση περισσότερων ανθρώπων από τους δυνατόν λιγότερους – συγκέντρωση χρήματος και ισχύος σε λιγότερα χέρια) δεν διαθέτει κανένα από αυτά.

Η ΕΚ παρέδωσε αμαχητί τη διαχείριση αυτών των καινοτομιών, εφευρέσεων, επινοήσεων, πατεντών σε ανθρώπους που προέρχονται από τα Γνωστικά Πεδία και οι οποίοι υπηρετούν περισσότερο την ιδεολογία παρά την αλήθεια.

Στη συνέχεια θα ήθελα να ασχοληθώ με την κουλτούρα της απάτης που έχει εγκατασταθεί στην Επιστημονική Κοινότητα και που θεωρώ ότι προέρχεται από το σφιχταγκάλιασμα της Επιστήμης με το κράτος και της Επιστήμης με την επιχείρηση. Το σφιχταγκάλιασμα αυτό δεν είναι καινούργια ιδέα. Ήδη από το 17ο αιώνα ο Francis Bacon είχε προτείνει τη συνεργασία κράτους και Επιστήμης με σκοπό, όπως έλεγε: «Η Επιστήμη να πετύχει τα πάντα». Αυτή η συνεργασία, με τις συνακόλουθες δυνατότητες, είχε μείνει σε λανθάνουσα κατάσταση για πολλούς αιώνες. Από τις αρχές του 20ού αιώνα και ιδιαίτερα μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, αυτό το σφιχταγκάλιασμα της Επιστήμης με το κράτος και την επιχείρηση έλαβε εκρηκτικές διαστάσεις και έχει οδηγήσει σε πολλές παθογένειες.

Η μυστικότητα και το απόρρητο που επιβάλλουν το κράτος και οι επιχειρήσεις στην Επιστημονική Έρευνα καταστρέφουν την κοινότητα της Επιστήμης, τις σχέσεις εμπιστοσύνης ανάμεσα στα μέλη της και την αξιοπιστία της απέναντι στο κοινό.

Το κύριο προϊόν ενός ερευνητικού εργαστηρίου είναι υπό τη μορφή της δημοσιευμένης εργασίας. Υπάρχει μία διάχυτη ανεντιμότητα στα ονόματα των συγγραφέων. Ανεξάρτητα από την πραγματική συμμετοχή του διευθυντού του εργαστηρίου στη διανοητική και πειραματική δουλειά ενός προγράμματος αυτός ή αυτή εμφανίζονται ως κύριοι συγγραφείς και χρεώνονται με τα αδιαμφισβήτητα πνευματικά δικαιώματα επί του προγράμματος, περίπου όπως ο λόρδος είχε τα αδιαμφισβήτητα δικαιώματα επί του προϊόντος που παρήγαν οι δούλοπάροικοι. Είναι δε στους πάντες γνωστό ότι το αφεντικό του εργαστηρίου σχεδόν ποτέ δεν συμμετέχει στην πειραματική δουλειά, στη δε διανοητική (σύλληψη, σχεδιασμό, επίβλεψη, συγγραφή), η συμμετοχή του/της διαφέρει από το ένα εργαστήριο στο άλλο από μηδενική έως σημαντική. Με αυτή την τακτική οδηγούμαστε σε λανθασμένη αναγνώριση, χρέωση και οικειοποίηση η οποία με τη σειρά της οδηγεί στο «κατά Ματθαίον φαινόμενο» (θα το βρείτε στο τέλος της Παραβολής των Ταλάντων, 25:29). «Γιατί σε καθέναν που έχει, θα του δοθεί με το παραπάνω και θα έχει περίσσευμα, ενώ απ' όποιον δεν έχει, θα του πάρουν και τα λίγα που έχει». Αφού αυτό είναι το κεντρικό δόγμα, η καρδιά και η ψυχή, του ΔΠ, δεν θα μπορούσε παρά να εισχωρήσει και στην Επιστήμη. Έτσι οι χρηματοδοτήσεις πηγαίνουν στους έχοντες, σχεδόν ανεξάρτητα από την Επιστημοσύνη τους και την προσφορά τους και αφαιρούνται από τους μη έχοντες, και πάλι σχεδόν ανεξάρτητα από την Επιστημοσύνη τους και την προσφορά τους.

Στο χώρο των καλλιτεχνικών και της κτηνοτροφίας η επί χιλιάδες χρόνια πετυχημένη τέχνη της διασταύρωσης φυτών ή ζώων έχει αντικατασταθεί από τον τζό-

γο του γονιδιακού πιστολιού (gene gun), η καινοτομία αυτών των καλλιεργητών και κτηνοτρόφων έχει αντικατασταθεί από τη βιοπειρατεία, η ελεύθερη γνώση της διασταύρωσης από την ιδιοκτησιακή πατενταρισμένη γνώση της βιοτεχνολογίας και η Επιστήμη από την προπαγάνδα.

Υπάρχει το φαινόμενο δημοσίευσης κατασκευασμένων, χαλκευμένων, παραποιημένων και πλαστογραφημένων αποτελεσμάτων. Ιδιαίτερα στον τομέα της τοξικότητας ουσιών και προϊόντων, όπως και στον τομέα της αποτελεσματικότητας και τοξικότητας φαρμάκων, όταν τα μισά εργαστήρια προσπαθούν να προστατέψουν το κοινό και τα άλλα μισά, καλοπληρωμένα από τις επιχειρήσεις, προσπαθούν να αυξήσουν την κερδοφορία των επιχειρήσεων αδιαφορώντας για την ασφάλεια του κοινού. Ποιος μπορεί να αμφιβάλλει ότι η εταιρεία Μονσάντο δεν θα μπορούσε να πλημμυρήσει τον πλανήτη με Γενετικά Μεταλλαγμένους σπόρους και προϊόντα αν δεν είχε πίσω της ένα Πεντάγωνο και μία CIA, καθώς και μία στρατιά καλοπληρωμένων Επιστημόνων για να εφευρίσκουν αυτά τα όπλα μαζικής καταστροφής και να πατεντάρουν κομμάτια της φύσης. Την πατέντα για το «γονίδιο εξολοθρευτής» την έχει η Μονσάντο. Βλέπετε, ενώ η Επιστήμη και η Τεχνολογία είναι ουδέτερες, το ίδιο δεν συμβαίνει με την πολεμική έρευνα και βιομηχανία και με την επιχειρηματική έρευνα.

Έτσι, ενώ η Επιστήμη και η Τεχνολογία δεν έχουν κάποια εσωτερική λογική που τις κάνει να υπηρετούν τις κυρίαρχες Ελίτ (μπορούν να υπηρετήσουν όλα τα κοινωνικά στρώματα), θα φέρουν αναγκαστικά έντονα τα σημάδια της κοινωνίας μες στην οποία γεννήθηκαν και από την οποία χρησιμοποιούνται. Πώς θα μπορούσε να είναι αλλιώς. Γι' αυτό, το σφιχταγκάλισμα για το οποίο μιλούσα δεν αποτελεί αυτό καθαυτό το πρόβλημα. Είναι οι συγκεκριμένες κοινωνίες με τις συγκεκριμένες δομές, θεσμούς και παθογένειες που με το σφιχταγκάλισμα δημιουργούν το σοβαρό πρόβλημα. Είναι δηλαδή αυτό που καθ' υπερβολή αποκαλείται ΔΠ, και που θα ήταν πιο κοντά στην πραγματικότητα αν το αποκαλούσαμε Δυτική Βαρβαρότητα.

Πολλοί απ' αυτούς, των οποίων ο στόχος κάποτε ήταν «η ανακάλυψη της αλήθειας», τώρα πληρώνονται απλόχερα για να την αποκρύψουν. Η ΕΚ μετατρέπεται σταδιακά σε κλάδο της επιχειρηματικής κοινότητας, της στρατιωτικής βιομηχανίας και του ασφαλίτικου σωφρονιστικού συστήματος.

Τα μέλη της ΕΚ που προσχώρησαν στον εχθρό επικαλούνται υποκριτικά την «πολιτική πραγματικότητα» και επιδεικνύουν, μας λένε, «πολιτικό ρεαλισμό», και ντρέπονται να πούνε απλά πως τα λεφτά είναι καλύτερα στην αντίπερα όχθη. Ως επιστήμονες θα έπρεπε να γνωρίζουν ότι σε οποιαδήποτε σύγκρουση μεταξύ «πολιτικής πραγματικότητας» και φυσικής πραγματικότητας η φυσική πραγματικότη-

τα πάντα κερδίζει. Οι νόμοι της φυσικής, χημείας και βιολογίας είναι πιο ισχυροί από τους νόμους της βουλής.

(Ένα γλυκό όνειρο που βλέπω συχνά είναι πως συγκεντρώνω όλους αυτούς τους «πολιτικούς ρεαλιστές» της ΕΚ και τους στέλνω να προϋπαντήσουν έναν τυφώνα που καθώς ισχυροποιείται, κινείται προς εμάς, και να του βροντοφωνάξουν «Σταμάτα Τυφώνα!! Η βουλή των εκπροσώπων πρόκειται σύντομα να ασχοληθεί με το θέμα της αλλαγής του κλίματος». Και αυτός [ο τυφώνας] τους παίρνει και τους σηκώνει και τους χτυπάει κάτω σαν... ρεαλιστικά χταπόδια).

Ghostwriting, Συγγραφείς-Φαντάσματα. Φαρμακευτικές εταιρείες που έχουν κυκλοφορήσει ή πρόκειται να κυκλοφορήσουν ένα καινούργιο φάρμακο, προσλαμβάνουν μία εταιρεία Δημοσίων Σχέσεων για να γράψει ένα θετικό «επιστημονικό» άρθρο για το φάρμακο. Μετά καλοπληρώνουν έναν μεγαλοκαθηγητή ή μεγαλοερευνητή για να βάλει το όνομά του μεταξύ των συγγραφέων του άρθρου και να το στείλει προς δημοσίευση σε έγκυρο επιστημονικό περιοδικό. Το σκάνδαλο έχει πάρει τέτοιες διαστάσεις που πρόσφατα συζητήθηκε στο Κογκρέσο των ΗΠΑ.

Πεντακόσια χρόνια ορθολογισμού και προόδου. Τι καταφέραμε; Να ορθογωνίσουμε και να καλουπώσουμε τη ζωή μας με ακρίβεια λεπτού και ακρίβεια εκατοστού. Μετατρέψαμε τα μυαλά μας σε χωματερές τοξικών αποβλήτων της τηλεόρασης, της διαφήμισης και εν πολλοίς της παιδείας, και απορούμε που ενώ μιλάμε ασταμάτητα, κανείς δεν ακούει κανέναν. Φοβισμένα ανθρωπάκια βουτηγμένα στο ψέμα, την υποκρισία και το χρέος. Λες και κατά λάθος δόθηκε εγκεφάλος σ' όλους τους ανθρώπους. Για πολλούς, η συμπεριφορά τους δείχνει ότι θα ήταν υπεραρκητή η σπονδυλική τους στήλη και μερικά γάγγλια. Τι είναι αυτό που εμποδίζει τους ανθρώπους να κάνουν καλή χρήση του εγκεφάλου τους; Τι είναι αυτό που τους παώνει και τους κάνει άβουλα όντα που δρουν κατ' εντολή;

Ο άνθρωπος συσσωρεύει πολλές στρώσεις συλλογικής μνήμης πολύ πριν την ενηλικίωσή του. Μαθήματα ιστορίας και αγωγής του πολίτη, το εκπαιδευτικό σύστημα, εθνικές εορτές, επιμνημόσυνες δεήσεις, επετειακές εορτές, οικογενειακές διηγήσεις. Όλα αυτά συγχωνεύονται σε μια εν πολλοίς φανταστική ιστορία που καθορίζει την καταγωγή και την ταυτότητά του, πολύ πριν αποκτήσει τα εργαλεία κριτικής σκέψης. Όταν πια ο άνθρωπος ενηλικιώνεται και αρχίζει να διαβάζει και να σκέφτεται σοβαρά και κριτικά (μετά το Πανεπιστήμιο) για το ξεδίπλωμα του χρόνου στη δική του ζωή, τη ζωή της οικογένειάς του και στην πορεία του Έθνους και του Πολιτισμού στα οποία ανήκει, αυτός ο τεράστιος όγκος, πολιτισμικά και συναισθηματικά κατασκευασμένης «αλήθειας», έχει ήδη εγκατασταθεί στο βάθος του μυαλού του, και όποιες καινούργιες σκέψεις πρέπει να διαπερά-

σουν αυτό τον ήδη εγκατεστημένο όγκο «αλήθειας». Μερικοί το καταφέρνουν, πολλοί όμως όχι.

Γιατί αέναη ανάπτυξη; Γιατί συνεχής αύξηση του ΑΕΠ; Πράσινη, κόκκινη ή μπλε, είναι πασίγνωστο ότι η αέναη ανάπτυξη θα σκοντάψει (έχει ήδη σκοντάψει) στους νόμους της Φυσικής και της Χημείας. Θεωρώ πως ένας από τους κύριους λόγους αυτής της εμμονής είναι το ότι οι προσδοκίες ανάπτυξης χωρίς όρια αποτελούν μία από τις κυρίαρχες τεχνικές ελέγχου της κοινωνίας. Όσο υπάρχουν ελπίδες και προσδοκίες για συνεχή ανάπτυξη, η κατεστημένη ελίτ μπορεί και αποκρούει σχετικά εύκολα το αίτημα της ανακατανομής του πλούτου, διότι όλο και κάποια σταγονίδια από τη συνεχιζόμενη ανάπτυξη κυλούν προς τα χαμηλότερα στρώματα. Τώρα που οι ελπίδες για αέναη αύξηση του ΑΕΠ αρχίζουν και ξεθωριάζουν, το αίτημα για ανακατανομή του πλούτου θα τεθεί πιο επιτακτικά και μαχητικά. Πιστεύω πως αυτός είναι και ο κύριος λόγος που στις Δυτικές Δημοκρατίες αναπτύσσεται το αστυνομικό και σωφρονιστικό κράτος με πρόσημα την τρομοκρατία, διότι η ελίτ σιχάινεται μετά βδελυγμίας την ανακατανομή – και αυτό ισχύει εντός των κρατών αλλά και στις σχέσεις των αναπτυγμένων κρατών με τον Τρίτο Κόσμο.

Η ΕΚ ξέχασε να ρωτήσει ποιος είναι ο ρόλος του επιστήμονα στην κοινωνία.

Η ΕΚ έχει χωριστεί στα τρία:

- Οι Καλοπληρωμένοι, Εκμαυλισμένοι και Προσεταιρισμένοι Επιστήμονες.
- Οι Συμβιβασμένοι και Απαθείς.
- Οι ελάχιστοι Διαφωνούντες και Αντικαθεστωτικοί.

Δεν θέσαμε καν ένα πολύ σημαντικό ερώτημα. Μετά από άπειρα δείγματα βαρβαρότητας αυτού του ΔΠ, πώς μπόρεσε η ΕΚ να εμπιστευτεί τη διαχείριση των όποιων επιτευγμάτων της Επιστήμης και Τεχνολογίας σε αυτό το συννοθύλευμα παθολογικών θεσμών που το ονομάζουμε ΔΠ; Δεν το θέσαμε και βλέπετε την κατάντια του ανθρώπινου είδους και του πλανήτη.

Η Δημοκρατία, στις δυτικές δημοκρατίες, έχει πια εξαντληθεί, την έχουμε καταναλώσει και αυτήν. Είναι κενή περιεχομένου. Όλοι της οι θεσμοί έχουν μεταμορφωθεί σε κάτι επικίνδυνο.

Η Δικαιοσύνη είναι μόνο γι' αυτούς που μπορούν να την αγοράσουν.

Οι 300 ή οι 500 ΔΕΝ εκπροσωπούν τους πολίτες αλλά τον εαυτό τους και τους καλοπληρωτές τους.

Το σωφρονιστικό σύστημα ΔΕΝ προστατεύει τον πολίτη αλλά την εξουσία, με

την παρακολούθηση, διείσδυση, διάσπαση και εξουδετέρωση κάθε εν δυνάμει αντίστασης.

Τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα έχουν καταστήσει βιομηχανίες παραγωγής γνώσης και πληροφορίας. Όμως η γνώση ποτέ δεν ήταν αρακτητή. Χρειαζόμαστε σοφία, δηλαδή γνώση, ορθολογική σκέψη, ηθική στάση, και υγιή σκεπτικισμό (βλ. σημείωση 1).

Η πληροφορόρηση είναι πια ένα σύστημα παροχής επιβεβλημένης άγνοιας.

Τα σχολεία και τα πανεπιστήμια έγιναν χώροι όπου γεμίζουμε μισοάδεια ποτήρια, ΟΧΙ φυτώρια όπου φροντίζουμε και καλλιεργούμε ανεξάρτητους και μοναδικούς ανθρώπους. Ο θεσμικός κατακερματισμός⁷ και η ιδιωτικοποίηση της κοινόχρηστης γνώσης συμβαίνουν σε όλα τα επίπεδα της παιδείας και της παραγωγής γνώσης.

Τι κάνουμε τώρα που οι Δυτικές Δημοκρατίες έχουν συγχωνευτεί με την «ελεύθερη αγορά» σε έναν και μοναδικό ληστρικό οργανισμό, με περιορισμένη φαντασία η οποία περιφέρεται γύρω από την ιδέα της μεγιστοποίησης του κέρδους; Είναι δυνατόν να αντιστρέψουμε αυτή τη διαδικασία; Δεν είμαι πολύ αισιόδοξος. Πρώτον, διότι μου φαίνεται πως η καταπληκτική μας εξυπνάδα ξεπέρασε και άφησε πολύ πίσω ακόμη και αυτό το ένστικτο της επιβίωσής μας. Και δεύτερον, διότι μου φαίνεται πως η Κουλτούρα του Καταναλωτικού Παθητικού Ευδαιμονισμού (ΚΚΠΕ) που έχει καλύψει τον πλανήτη είναι ακαταμάχητη. Ελπίζω να κάνω λάθος. Είναι βέβαια πολύ τελεσίδικη η λέξη «ακαταμάχητη», γι' αυτό επιτρέψτε μου να εξηγήσω ελπίζοντας πως κάποιοι θα ανατρέψουν το σκεπτικό. Έχω την εντύπωση πως η ΚΚΠΕ είναι η πιο ισχυρή και «ελκυστική» ιδεολογία στην ιστορία του ανθρώπινου είδους. Και αυτό εξαιτίας των πέντε χαρακτηριστικών της:

1. Δεν απαιτεί τίποτα από τους οπαδούς της.
2. Σε καλεί να αγοράζεις και να καταναλώνεις ασταμάτητα.
3. Σε καλεί να διασκεδάζεις παθητικά.
4. Απευθύνεται στο άτομο και χαϊδεύει τον εγωισμό του.
5. Εμπορευματοποιεί και καταναλώνει την ίδια την επανάσταση.

Το άθροισμα των πέντε φαντάζει ως ό,τι πιο σαγηνευτικό μπορούσαν να επινοήσουν οι υπηρέτες της Δυτικής Βαρβαρότητας.

Το 1 είναι πρωτόγνωρο στην ανθρώπινη ιστορία. Όλες οι θρησκείες, οι ιδεολογίες, τα ηθικά συστήματα, οι κουλτούρες έχουν απαιτήσεις από τους οπαδούς τους. Απαιτούν θυσίες, πειθαρχία, αφοσίωση σε αρχές, υποστήριξη αγώνων. Η ΚΚΠΕ δεν απαιτεί την παρουσία σου σε οργανώσεις, σε πολιτικούς αγώνες, σε διαδηλώσεις, τη συμμετοχή σου στα κοινά, δεν σου επιβάλλει ηθικούς κώδικες. Αυτό την κάνει ελκυστική στον σημερινό άνθρωπο.

Το 2 σε καλεί σε μία κατανάλωση εντελώς ξεκομμένη από τις πραγματικές σου

ανάγκες, και τα 3, 4 και 5 αποτελούν τη βάση για τη διαιώνιση της καπιταλιστικής οικονομίας η οποία απαιτεί απομονωμένα άτομα, αποκομμένα από κάθε συλλογικότητα, παθητικούς δέκτες, που εύκολα χειραγωγούνται. Επιπλέον η ΚΚΠΕ έχει δύο παντοδύναμα εργαλεία, που συμβαίνει να είναι και εργαλεία του καπιταλιστικού συστήματος.

Πρώτον, τη Βιομηχανία της Διαφήμισης, η οποία έχει ως βάση της την ανθρωπινή αδυναμία να πείθεται ή να παρασύρεται εύκολα από το σαγηνευτικό ψέμα. Και η διαφήμιση δεν είναι τίποτα άλλο αν δεν είναι αυτό. Ψάξτε όσο θέλετε, θα δυσκολευτείτε να βρείτε μια διαφήμιση η οποία δεν ψεύδεται άμεσα ή διά του υπαινιγμού. Σκοπός της να πλασάρει προϊόντα που ικανοποιούν κατασκευασμένες ανάγκες.

Δεύτερον, τη Βιομηχανία της Μόδας, η οποία δεν είναι τίποτα άλλο αν δεν είναι Προγραμματισμένη Βραχυβιότητα των προϊόντων. Τώρα δεν χρειάζεται τα προϊόντα να φθαρούν ή να χαλάσουν για να τα αντικαταστήσουμε. Κάποιοι μεγιστάνες της αισθητικής αλλάζουν τη Μόδα κάθε σεζόν και τα «υποζύγια» με την «ανεξάρτητη» σκέψη και «προσωπική» τους αισθητική σπεύδουν.

Η επανάσταση τις τελευταίες δεκαετίες στην «πολιτισμένη» Δύση δεν είναι υπόθεση οργανωμένης πολιτικής ανατροπής αλλά θέμα ατομικού στιλ. Προκαλούμε, δεν επαναστατούμε. Όταν η αγορά κατάλαβε ότι ήταν πολλοί εκείνοι που ήθελαν να επαναστατήσουν αγοράζοντας απλώς επαναστατικά (διάβαξε προκλητικά) προϊόντα, τους τα προσέφερε. Από την απανταχού παρούσα φωτογραφία του Τσε, μέχρι τη μουσική ποπ (χιπ-χοπ, ραπ, πανκ...), τέχνη ποπ, ψυχεδελική τέχνη, αφηρημένος εξπρεσιονισμός (το πινέλο καταργείται, και η μπογιά χύνεται, ρέει, στάζει ή πιτσιλιίζεται πάνω στον καμβά με τη γνωστή μέθοδο πλάτσα-πλούτσα), προκλητικές κομμώσεις, χαλκάδες κρεμασμένοι από τη μύτη, τη γλώσσα, τα χείλη, τον ομφαλό μέχρι τις σινιέ λαστιχένιες μπότες, τα σινιέ σκισμένα και ξεβαμμένα παντελόνια, τα σινιέ παντελόνια και τζάκετ με τις 20 τσέπες το καθένα, το αξύριστο look, τα τατουάζ, τα μυώδη κορμιά, όλα προσφέρονται για να κάνουμε τις προσωπικές μας επαναστάσεις. Θα προσέξατε ότι τα προϊόντα και τα χαρακτηριστικά μετά τη λέξη σινιέ ήταν ταυτισμένα μέχρι πριν από λίγες δεκαετίες με την εργατιά, την αγροτιά, τα φτωχά στρώματα της κοινωνίας, όπου εκεί είχαν αναγκαστικό ή χρηστικό χαρακτήρα. Σήμερα όμως οι έχοντες χρήμα μπορούν να αγοράσουν ακόμη και την επιτηδευμένη φτώχεια. Αυτές είναι οι σημερινές κοινωνίες της «πολιτισμένης» Δύσης, faux μιτζού, faux φτώχεια και faux επανάσταση. Μας είναι δύσκολο και να φανταστούμε ακόμη την αντίσταση, εξέγερση ή επανάσταση χωρίς κάποιους χορηγούς-επιχειρήσεις-ιδρύματα (βλ. ΜΚΟ και τα διάφορα FORA), πώς φτάσαμε να πιστεύουμε ότι η οικονομική ελίτ θα χρηματοδοτήσει την επανάσταση.

Ο άνθρωπος πλέον, (και ιδιαίτερα⁸ τα ακριβοσπουδαγμένα στελέχη της ελίτ) εξουσιάζεται από την προπαγάνδα (Διαφήμιση, Δημόσιες Σχέσεις, Μάρκετινγκ,

Παιδεία). Έχει μικρή εκτίμηση για την αλήθεια, δύσκολη πρόσβαση σε αυτή και μικρή ικανότητα να την αναγνωρίσει αν τη βρει.

Κάποτε λέγαμε ότι η λέξη είναι ποιο ισχυρή από το σπαθί, και το πιστεύαμε. Σήμερα που η λέξη έχει λογοκριθεί και από την ουσία της απομένει μόνο το περιβλήμα ενώ το περιεχόμενο έχει μπασταρδευτεί, έσβησε η δύναμή της... και εγώ σας αποχαιρετώ. Όμως, Δικαιοσύνη εξακολουθεί να είναι μια μονολεκτική προσευχή και η ανθρώπινη ιστορία στρέφεται γύρω από ελπίδες, ανανεωμένες, φυλαγμένες, χαμένες... και πάλι από την αρχή.

Παραπομπές

1. Στο χώρο της Δικαιοσύνης λειτουργούμε κάτω από την αρχή «είσαι αθώος μέχρι απόδειξης της ενοχής σου». Η ιστορία έδειξε τη σωφροσύνη αυτής της αρχής. Αντίθετα, η ιστορία έδειξε πως στο χώρο της Οικονομίας, της Πολιτικής και της Διανοήσης πρέπει να λειτουργούμε (τουλάχιστον στις συνειδήσεις μας) κάτω από την αντίστροφη αρχή, δηλαδή

I. Ο μεγαλοεπιχειρηματίας* είναι κλέφτης

II. Ο πολιτικός* είναι ψεύτης

III. Ο διανοούμενος* είναι υποκριτής... μέχρι απόδειξης του αντιθέτου.

1. Ο Άνταμ Σμιθ, πατέρας της αόρατης χείρας της αυτορρυθμιζόμενης ελεύθερης αγοράς έγραψε: «*Δύο επιχειρηματίες που συζητούν, συνωμοτούν κατά του Δημόσιου Καλού*».
2. Ο μεγάλος Keynes έγραψε το 1933 ότι: «*Καπιταλισμός είναι η εκπληκτική πίστη ότι οι πιο διεφθαρμένοι άνθρωποι θα κάνουν τις πιο κακοήθεις συναλλαγές για το μέγιστο καλό όλων μας*».

Ας κάνουμε έναν συλλογισμό:

A) Λαμβάνοντας υπόψη την κατανομή πλούτου και ισχύος μέσα στα κράτη της ΠΔ, το πρώτο μέλημα κάθε κυβέρνησης είναι να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα των πλουσίων και ισχυρών.

B) Κάθε πολιτικός που διεκδικεί την ψήφο σου δεν τολμάει να αρθρώσει την παραπάνω αλήθεια.

Γ) Άρα θα σου πει ψέματα.

3. Οι επώνυμοι και ευπόληπτοι της κατεστημένης διανοήσης γνωρίζουν πολύ καλά πόσο γρήγορα θα πάψουν να είναι επώνυμοι και ευπόληπτοι μόλις ξεπεράσουν τα όρια που θέτει η ελίτ. Γι' αυτό λειτουργούν κάτω από ένα καθεστώς προληπτικής συμμόρφωσης και αυτολογοκρισίας. Ακόμη και η προοδευτική/αριστερή διάνοηση αποτελείται από προνομιούχους σε σχέση με τον υπόλοιπο εργαζόμενο πληθυσμό. Κατέχουν κυρίως διευθυντικές/τεχνοκρατικές θέσεις. Ακόμη και όταν υποστηρίζουν σημαντικές αλλαγές του συστήματος, μην ξεχνάτε ότι οι περισσότεροι από αυτούς είναι συνδεδεμένοι με προνομιακό ομφάλιο λώρο με το υπάρχον σύστημα, κατά τρόπο που η μεγάλη πλειοψηφία του λαού δεν είναι.

Με νηγι σκεπτικισμό λοιπόν.

* Όλοι αυτοί υπηρετούν τόσο τυφλά το ληστικό καπιταλιστικό σύστημα (από το οποίο αντλούν τα πολλά προνόμιά τους), που τους είναι πιο εύκολο να φανταστούν και να αποδεχτούν την καταστροφή του πλανήτη, παρά να φανταστούν το τέλος του καπιταλισμού. Έχουν δε επινοήσει, εδώ και 5-6 δεκαετίες, μία ανύπαρκτη ταύτιση την οποία έχουν επιβάλει διά της προπαγάνδας και διά της παιδείας στις συνειδήσεις

του κόσμου. Έχουν ταυτίσει το καπιταλιστικό σύστημα με τη δημοκρατία και όποιος το λήψει να κάνει κριτική στο σύστημα λασπολογείται ως αντιδημοκρατικός. Για να τελειώνουμε μια για πάντα με αυτή την ιδεολογική θολούρα, ας ρίξουμε μια ματιά στον παρακάτω πίνακα (εντελώς σχηματικά).

Πολιτικό Σύστημα →	Δημοκρατία	Αυταρχισμός
Οικονομικό Σύστημα ↓		
Καπιταλισμός	Καπιταλιστικές Δημοκρατίες (Υπαρκτός Καπιταλισμός)	Φασισμός
Σοσιαλισμός	Δημοκρατικός Σοσιαλισμός	Υπαρκτός Σοσιαλισμός

Τις καπιταλιστικές δημοκρατίες θα μπορούσαμε να τις ονομάσουμε υπαρκτό καπιταλισμό (διότι ούτε καπιταλιστικές είναι ούτε δημοκρατίες), όπως σωστά ονομάζαμε τις λαϊκές δημοκρατίες του σοσιαλιστικού μπλοκ, υπαρκτό σοσιαλισμό. Για όσους παρακολουθούν από κοντά τις εξελίξεις (στρατιωτικοποίηση της αστυνομίας, παρακολούθηση των πάντων, αφαίρεση ατομικών δικαιωμάτων, εναγκαλισμός του πολιτικού και επιχειρηματικού τομέα), είναι φανερό ότι οι καπιταλιστικές δημοκρατίες κινούνται γοργά προς το φασισμό. Έχουμε δοκιμάσει και απορρίψει τα 3 από τα 4 οργανωτικά σχήματα μιας κοινωνίας (τον υπαρκτό καπιταλισμό, το φασισμό και τον υπαρκτό σοσιαλισμό). Μένει να αγωνιστούμε ώστε να μπορέσουμε να δοκιμάσουμε τον δημοκρατικό σοσιαλισμό.

2. Το πιο καλά οργανωμένο και επικίνδυνο έγκλημα, θεωρώ πως δεν είναι ούτε η Ρωσική μαφία ούτε η Σικελιανή αλλά η «ελεύθερη αγορά», διότι είναι ένα έγκλημα θεσμοθετημένο και διαθέτει πανίσχυρο σοφρονομιστικό μηχανισμό (NATO, CIA, ΔΟΕ, ΔΝΤ και ΠΤ). Το κύριο έργο της οικονομικής «Επιστήμης» είναι να πείσει ότι αυτό που διαδραματίζεται στην «ελεύθερη αγορά» δεν είναι έγκλημα αλλά ανάπτυξη. Το κύριο έργο της πολιτικής «Επιστήμης» είναι να πείσει ότι δεν είναι οργανωμένο απ' υψηλού αλλά μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες. Αν γεννηθείς στους φτωχομαχαλάδες του πλανήτη, ενδέχεται να βρεθείς στο οργανωμένο έγκλημα του δρόμου. Αν γεννηθείς στα Κολωνάκια και στα Ψυχικά του πλανήτη, θα βρεθείς στο θεσμοθετημένο οργανωμένο έγκλημα, την «ελεύθερη αγορά», όπου γίνεται το μεγάλο πλιάτσικο.

3. Γνωστός ως IDF (Israeli Defense Force), Ισραηλινή Αμυντική Δύναμη. Είναι ο μόνος στρατός του πλανήτη που αυτοαποκαλείται Αμυντικός, και ας έχει εισβάλει σε όλα τα γειτονικά του κράτη και ας εξακολουθεί να κατέχει ξένα εδάφη.

4. Ο Herbert Spencer, στο βιβλίο του *Social Statistics* (1850), μας αναλύει πώς ο ιμπεριαλισμός έχει υπηρετήσει τον Πολιτισμό ξεπαστρεύοντας τις κατώτερες φυλές της γης: «Οι δυνάμεις που εργάζονται για να φέρουν στην ανθρωπότητα την τέλεια ευτυχία, παραβλέποντας τις όποιες συνεπακόλουθες δυστυχίες και δεινά που μπορεί να προκαλούν, εξολοθρεύουν όλα εκείνα τα κομμάτια της ανθρωπότητας που στέκονται εμπόδιό τους».

5. Όταν τον Οκτώβριο του 1904 ο Γερμανός στρατηγός von Trotha εξέδωσε τη «διαταγή εξολόθρευσης» της φυλής των Herrero, στη σημερινή Ναμίμπια της Νοτιοδυτικής Αφρικής, οι Γερμανοί στρατιώτες διεκπεραίωσαν τη γενοκτονία με τη γνωστή γερμανική αποτελεσματικότητα. Έως το 1907 οι 65.000 από τους 80.000 Herrero είχαν εξολοθρευτεί. Ο Γερμανός διανοούμενος Paul Rohrbach στο δημοφιλές βιβλίο του *German Thought in the World* έγραφε το 1912: «Υπάρξεις, είτε πρόκειται για λαούς είτε για άτομα, οι οποίες δεν παράγουν τίποτα αξιόλογο, δεν μπορούν να αξιωνούν το δικαίωμα να υπάρχουν».

6. Συχνά με βασανίζει η διαπίστωση πως ο λαός, όπως και οι υπηρέτες της ελίτ, τις πράξεις ή την απραξία των οποίων στηλιτεύουμε, απαρτίζονται από αυτούς που τους αναγνωρίζουμε ως φίλους, συγγενείς, εραστές, συναδέλφους, γνωστούς, χωρίς να ξεχνάμε και τον εαυτό μας, συνήθως τόσο εντάξει στις προσωπικές τους σχέσεις, και οι οποίοι συμμετέχουν ή συναινούν στις αξιώσεις και απαιτήσεις μιας κοινωνίας τόσο δοσμένης στις βάρβαρες συμπεριφορές.

7. Στα τμήματα Πολιτικών «Επιστημών» όλοι εκθειάζουν τη Δημοκρατία. Στα τμήματα Οικονομικών «Επιστημών» όλοι σχεδόν υπηρετούν το καπιταλιστικό σύστημα. Το πιο αποτρόπαιο χαρακτηριστικό του καπιταλιστικού συστήματος είναι η συγκέντρωση της οικονομικής ισχύος σε όλο και λιγότερα χέρια. Τα επιχειρήματα ενάντια σε αυτή τη συγκέντρωση οικονομικής ισχύος είναι ίδια με τα επιχειρήματα ενάντια στη συγκέντρωση πολιτικής ισχύος που είναι γνωστά ως επιχειρήματα υπέρ της Δημοκρατίας. Την αντίφαση αυτή, αν τη συνειδητοποιούν, την αντιμετωπίζουν με παγερή αδιαφορία. Όσο η οικονομική ισχύς παραμένει συγκεντρωμένη σε ελάχιστα χέρια, η δημοκρατία είναι μια κοροϊδία.

8. Τα πιστεύω και οι απόψεις του ανθρώπου διαμορφώνονται από έναν συνδυασμό προσωπικών του εμπειριών καθώς και θεωριών και μοντέλων τα οποία διδάσκεται. Οι εγκέφαλοι της τάξης των μεγαλοστελεχών (είτε αυτά βρίσκονται στις Τράπεζες, τα ΜΜΕ, τα Υπουργεία ή στα Πανεπιστήμια) με τα μάστερ τους και τα διδακτορικά τους είναι πλούσιοι σε θεωρίες και μοντέλα (συχνά δε ξεχνούν ότι τα μοντέλα τους ΔΕΝ είναι η ίδια η πραγματικότητα, η οποία είναι εξαιρετικά πολύπλοκη και αδύνατον να αιχμαλωτιστεί μέσα σ' ένα μοντέλο) και ως προνομιούχοι υπηρέτες του status quo, είναι φτωχοί σε εμπειρίες του βάνανσου και άδικου συστήματος το οποίο υπηρετούν. Το αντίθετο συμβαίνει με τους απλούς πολίτες. Γι' αυτό, ισχυρίζομαι ότι η σκέψη και τα συναισθήματα αυτής της τάξης των μεγαλοστελεχών ποδηγετούνται πιο εύκολα από την κατεστημένη ιδεολογία και την προπαγάνδα.

Έντομο πεσμένο νεκρό, 1967-72, 1967-72